

POROČILO O SKUPINSKEM DELU Z OTROKI IN MLADOSTNIKI S TEŽAVAMI
V ODRASČANJU NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO PIRAN V ŠOLSKEM LETU

1988/89

Tudi v letošnjem letu sem kot zunanja sodelavka spremljala delo rednih skupin, ki jih v sklopu Centra za socialno delo vodijo specialni pedagogi. Miha Rotar in njegovi sodelavci. V tem letu je uspelo to delo celo razširiti, saj sta se vključila dva nova sodelavca. Tako so v tem obdobju vodili skupine: dva strokovna delavca Centra za socialno delo Piran in sicer tov. Rotar (ki je deloval tudi kot organizacijski vodja vse dejavnosti) ter tov. Majda Golja, psihologinja CSD Piran. Skupaj sta vodila prvič začeto skupinsko delo s starši otrok, ki so v skupine vključeni že več let. Iz dejstva, da je večina vključenih staršev, zlasti mater, redno obiskovala skupine, in iz njihovih neposrednih izjav na srečanjih, lahko upravičeno sklepamo, da je bila uvedba takega načina dela resnično potrebna tudi za starše.

Že dolgo vemo, da je psihosocialno delo mnogo bolj učinkovito, če zajamemo celotno družino, ne le posameznega člana. Na ta način namreč globlje posežemo v strukturno dinamiko medsebojnih odnosov, pospešimo rast in omogočimo hitrejše spremembe tako v komunikaciji med družinskimi člani kot tudi zmožnost njihovega vzajemnega odpiranja pa tudi odpiranja v zunanje okolje. Oba vodja, terapevta v skupini, sta na našem strokovnem srečanju poročala o tem, kako poteka skupinsko dogajanje, kaj povedo starši o svojem počutju, kako doživljajo svoje otroke in kako doživljajo dejstvo, da so njihovi otroci vključeni v te, za nekatere morda še vedno nekoliko neobičajne skupine. Poročala sta tudi o vsebini teh srečanj in o sodelovanju staršev. Vsak začetek je težak in tako je bilo verjetno sprva tudi zelo zahtevno motivirati starše do avključitev v to skupino. Prepričana pa sem, da se vloženo delo in trud lahko kaj kmalu bogato obrestujejo in zato menim, da kljub obilici drugega dela velja s skupino staršev nadaljevati tudi v prihodnje.

V podoben okvir sodi tudi skupen zaključek skupinskega dela v letu 1989. V mislih imam izlet na Snežnik, kjer so otroci skupaj s starši in vodji skupin doživeli, da gre pri vsem tem za sodelovanje med domom, skupinami in njimi samimi. Poleg tega, da je bila to nekakšna učna situacija, da so

doživeli prijetne izkušnje, so dobili tudi potrditev, da se da mnoge vzorce vedenja, ki so bili za njih v skupinah novi, prav dobro prenesti v vsakdanje življenje. Ta izlet pa je pomenil poleg zblizanja med vsemi udeleženci, tudi za starše novo izkušnjo, saj so videli vodje skupin-terapevte pri neposrednem delu s svojimi otroci in njihov odnos do dogajanja na izletu.

Zakaj posebej poudarjam ta enodnevni izlet, ki je za vse pomenil prijetno doživetje? Zato, ker je pripomogel k graditvi zaupanja med vsemi udeleženci, terapevti, otroci in starši, pa tudi zato, ker je omogočil izkušnjo, da se lahko učimo drug od drugega. Terapevtom pa je omogočil tudi neprecenljiv vpogled v dinamiko odnosov med starši in otroci. Na osnovi izkušenj z izleta so starši verjetno v mnogočem tudi izpopolnili svoje predstave o skupinah in dogajanju, ki se je vse leto odvijalo v skupini otrok.

Na naših strokovnih sestankih smo se v tem obdobju temeljito pogovarjali tudi o vsebini dela skupin. Terapevti v letošnjem letu so bili: Miha Rotar in Mojca Mihelič, ki je začela s tem delom letos; ta dva sta vodila skupino starejših otrok in Pirana; Jožica Rupnik in Roberto Čelič pa sta bila terapevta v skupini mlajših otrok iz Pirana. Oba terapevtska para sta v letošnjem letu prvič delala skupaj in se dobro ujela, kar se je izražalo zlasti v zadovoljstvu otrok in tudi vsebinah, ki so jih med letom v skupinah skupaj preživeli, doživeli, ustvarili in razvijali.

Za letošnje leto pa velja še ena novost. Prej so morali otroci iz Lucije hoditi v Piran na sestanke skupin, letos pa sta v Luciji vodili skupino Marjeta Lindič in Darja Matičetova. Obe imata že dolgoletne izkušnje pri delu z otroci in mladostniki, tako da je tudi skupina v Luciji, ki je letos v taki obliki doživela krst, dobro stekla.

Opozorila bi na neko značilnost, ki smo jo opazili in je sestavni del razvoja in zakonitosti skupinskega dela. Otroci, ki že dalj časa hodijo v isto skupino in jih je toliko, da lahko tvorijo skupinsko jedro, zelo lahko sprejememo v svojo sredo nove člane in ti se tudi hitreje vključijo v skupinske dejavnosti. Če pa so vsi člani v skupini novi, potem je čas življenja vseh veliko daljši. Potrebne je veliko napornega dela, da lahko skupina počasi zaživi, zlasti če je v njej nekaj otrok, ki po vedenju izstopajo.

Mislím, da se je ravno ta značilnost odrazila tudi v letošnjih skupinah. Tako skupina mlajših kakor tudi skupina starejših v Piranu sta sicer obe dobili nekaj novih članov, vendar je jedro ostalo isto, zato je dogajanje v skupinah zaživeló že kmalu po začetku dela v jeseni. Lucijska skupina pa je bila skoraj popolnoma na novo sestavljena. Tudi prostor, kjer so se dobivali, je bil čisto nov (torej nove okoliščine še za peščico starih članov), tako da je bilo skupino potrebno graditi od začetka in je kar nekaj časa trajalo, da so pričeli funkcionirati kot skupina.

Glede vsebin, ki so bile okvir dogajanj v skupinah, bi lahko rekla, da so dograjevanje in nadaljevanje tistih, ki so tvorile jedro tega dela tudi že v preteklih letih in ki so se izkazale za primerne. Ni pa odveč poudariti, da so se terapiji odzivali tudi na želje skupin samih in sledili tudi njihovim iniciativam.

Preden bi nadaljevala z analizo letovanja, pa bi rada omenila še nekaj v zvezi s terapiji. Menim, da je posebej dobro, da delajo v skupinah tudi takšni strokovni delavci, ki niso zaposleni na Centru za socialno delo, so pa strokovno podkovani za to delo, zlasti pa motivirani in jim tovrstno sodelovanje prinaša tudi svojevrstno širjenje izkušenj in pomeni dopolnitev njihovega siceršnjega dela z otroki. Omenila bi rada verjetno že znano trditev, da ne velja vse, kar drži za vzgojno delo z otroki brez posebnih potreb (normalnimi otroki), tudi za delo z otroci s posebnimi potrebami ali težavami v odraščanju. Takšni pa otroci v teh skupinah so; njihove izkušnje niso najbolj harmonične, srečali so se že s hudimi travmami, nesprijetostjo in nerazumevanjem; obremenjeni so večinoma s specifičnimi učnimi težavami, kar jim otežuje napredovanje na storilnostnem področju. In nasprotno: vse kar se obnese pri delu, druženju, vodenju otrok z vedenjskimi posebnostmi, se obnese praviloma zelo uspešno tudi pri delu z normalnimi otroki.

Morda se tudi v tem skriva odgovor na vprašanje, zakaj so ti zunanji sodelavci pripravljeni poleg svojega rednega dela z otroki na svojih rednih službenih mestih, sodelovati tudi pri tem skupinskem delu.

Menim, da to delo, če je iskreno in pošteno, prinaša poleg obremenitev tudi dovolj povratnih sporočil, kar pomaga da se pri tem delu vztraja. S povratnim sporočilom pa mislim zlasti odnos otrok, ki se postopoma razvije in postaja trdnjši. To je pravo plačilo za vložen trud in napor.

Podala bi še krajšo analizo letošnjega letovanja na otoku Stenjaku.

Preden začnem, moram posebej poudariti, da je analiza napisana z mojega zornega kota, iz katerega sem kot udeleženka opazovala in doživela to letovanje, da pa je mnogo tudi skupnih zaključkov vseh terapevtov-vzgojiteljev, ki so na letovanju vodili svoje skupine. Vsak dan smo namreč poleg dela z otroki, posvetili kar veliko časa tudi sprotnim analizam in sintezam dogajanja.

Prvič, in ta kolonija je bila že četrto letovanje otrok iz Piranskih skupin, je bilo to letovanje brez vnaprej čvrsto in trdno pripravljenega programa. To pa seveda ne pomeni, da je bilo letovanje brez programa.

Dogovor, ki smo ga sprejeli že prvi dan je bil, da se bomo sproti prilagajali situaciji, da bomo upoštevali želje otrok

in se jim poskušali čim bolj odzvati. Vsak izmed odraslih pa se bo vsebinsko udeleževal na področju, ki mu osebno najbolj odgovarja.

Dejavnosti, ki so bile na letošnjem letovanju v ospredju pozornosti, so bile: rekreacija (kopanje, šport - organiziran in neorganiziran, raziskovanje otoka, sprehodi, skupen pohod okoli otoka, tekmovanja ipd.); ustvarjalne dejavnosti kot so slikanje, risanje (na različne materiale), petje, družabne igrice, kjer je prišla do izraza domišljija otrok kot tudi odraslih, ko si je bilo potrebno izmišljati različne variante in izpeljave znanih iger; seveda so del dneva zavzele tudi redne dejavnosti, ki sodijo v okvir prehrane, skrbi za čisto življenjsko okolje, čisto telo; največ časa pa je bilo posvečenega druženju, prijateljevanju.

Prva ovira, ki je na dan prihoda nekoliko zmedla tako otroke, ki so lani že bili na letovanju, kot tudi odrasle, je bila, da smo bili letos locirani na drugem mestu. V spominu pa je še tako močno odmeval "grad", kjer smo bili lansko leto. "Grad" nam je namreč omogočal, da smo bili vsi skupaj, sedaj pa smo bili bolj razkropljeni in prvi dan to ni zadovoljilo naše potrebe po varnosti in druženju. Tudi odrasli smo bili nekoliko zbegani, saj smo bili vajeni, da smo imeli "pregled" nad vsem dogajanjem in vsemi skupinami hkrati.

Vednar pa se je tisto, kar smo prvi dan občutili kot pomanjkljivost, izkazalo za prednost. Skupine so lahko res začele delovati kot samostojne enote, če so začutile to potrebo, posamezni člani pa so lahko nemoteno prehajali drug od drugega, od dejavnosti do dejavnosti, saj se le-te večinoma niso odvijale le znotraj posamezne skupine, pač pa na ravni celotne kolonije. Otroci iz posameznih skupin so se lahko priključili tisti dejavnosti, ki jih je v tistem času najbolj pritegnila.

Tudi čisto fizično dejstvo, da smo bili letos bolj "varni", ker nas niso obdajale skale in ni bilo nevarnosti za otroke, nas je odrasle naredilo bolj mirne in s tem verjetno tudi bolj sproščene. Prepričana sem, da je to in pa dejstvo, da je bilo dovolj odraslih za to število otrok, tisti faktor, ki je vplival na miren potek te kolonije in na prijetno in sproščeno vzdušje tako otrok kot odraslih.

Posebej se mi zdi pomembno omeniti, da razen nekaj športnih tekmovanj v tej koloniji ni bilo drugih tekmovanj, kot na primer tekmovanj v čistoči in pospravljenosti sob. Celo tako daleč smo šli, da so v nekaterih skupinah (zlasti v eni) prve dneve pospravljali kar vzgojitelji, potem pa smo opazovali, kako bodo reagirali otroci. Prav nič niso prišli na račun skeptiki, ki so mislili, da otroci tega ne bodo opazili in da bodo čez dan nemoteno kopičili umazanijo neda bi se dotaknili svojih sob. Nasprotno, prav so imeli optimisti. Otroci so sami brez vzpodbujanja vzgojitelja prišli za metlo in počistili tudi čez dan, posebej pa so bili skrbni

pri vzdrževanju postelj in garderobe.

Tudi deljenje hrane je potekalo brez zapletov, lahko bi rekla, da je bilo pri hranjenju letos veliko bolj mirno. Ni bilo bojazni, da kdo česa ne bi dobil, da bi se večji okoristili z dobrotami na račun mlajših in podobno.

Pretiravala bi, če bi trdila, da med otroci ni bilo konfliktov, kajti ena izmed neodtujljivih sestavin vedenjske težavnosti (in na letovanju smo imeli kar nekaj zelo impulzivnih in nepredvidljivih otrok) je ravno konfliktnost. Istočasno pa lahko zatrdim, da teh konfliktov ni bilo ravno veliko, ter da nam jih je uspelo hitro zgladiti oziroma razrešiti. Tudi v tem vidim prednost, da je bilo na letovnju tako veliko število vzgojiteljev, saj smo bili povsod, kjer so bili otroci neposredno prisotni in smo lahko takoj ukrepali.

Še nekaj prav posebnega je treba omeniti. Otroci so se letos neverjetno hitro, samostojno spoprijateljili z ostalimi iz drugih kolonij. Morda smo zaradi dislociranosti na "gradu" lansko leto bili malo izločeni, prepuščeni bolj samim sebi in zato tudi notranje bolj povezani in odvisni. Kar sami so se domenili za športna tekmovanja, razna srečanja, prijateljevali, se pomenkovali v dvojicah in trojicah ali pa v večjih skupinah. Kako intenzivno je bilo to druženje, pa smo se odrasli zavedeli šele na koncu, ko so "korenjaški" fantje brez sramu jokali, ker so se morali raziti s svojimi prijatelji iz naše in iz drugih kolonij.

Posebne dejavnosti, ki jih velja omeniti, so bile zlasti primerne za fante in ti so bili v veliki večini (s seboj smo imeli le dve deklici iz skupin, ostala dekleta so bile hčere vzgojiteljev). Te dejavnosti so bile: organizacija pustolovskih in imaginacijskih iger, ki so omogočala sproščanje domišljije in izživetje nakopičenih fantazij; spoznavanje značilnosti ribarjenja z vršo (kar nam je omogočil prijatelj enega izmed vzgojiteljev); otrokom, ki so se tega udeležili, je bila to dobra izkušnja, vsem ostalim, ki so nas obdarili (zlasti ribič) pa tudi prijetna skupna večerja. Družabni večer, ki smo ga začeli s skupno večerjo, pa nam je ostal v prijetnem spominu kljub temu, da nas je pregnala huda nevihta. Pesmica, ki je bila namenjena vsakemu posebej, je bila kljub nevihti noči popotnica za miren sen.

Pa tudi sicer je marsikatera spalnica doživela razkošje, da so vzgojiteljice zvečer pripovedovale pravljice, ki jih niso z zanimanjem poslušali le najmlajši v sobi.

To, da so se otroci na letovanju dobro počutili, nam je bilo docela jasno šele, ko smo videli, kako hudo jim je bilo ob slovesu, ko se najraje še ne bi razšli. Pred tem smo bili namreč tudi mi odrasli zelo intenzivno zaposleni z dogajanjem samim, pa tudi z razmišljanjem o tem, ali bi se dalo kakšno stvar izpeljati tako ali drugače. Redno smo analizirali tudi drobna dogajanja, lastna občutja ob tem in zato mislim, da

smo na tem letovanju tudi mi odrasli marsikaj pridobili tako drug od drugega, še največ pa od otrok in njihovega odnosa in čustev, ki jih je to letovanje v njih vzbudilo.

Ne nazadnje potrjuje to prepričanje tudi dejstvo, da so se skoraj vsi otroci že prvi delovni dan po letovanju oglasili pri svojem specialnem pedagogu na Centru za socialno delo, da bi s tem vsaj malo zapolnili vrzel, ki je nastala po prihodu domov, potem ko so teden dni preživeli na soncu, zraku in vodi, predvsem pa v krogu prijaznih vrstnikov in tudi zanesljivo prijaznih odraslih. Prav tega v svojem vsakdanjem življenju močno pogrešajo.

Alenka Kobolt